

**Міністерство екології та природних ресурсів України
Карпатський біосферний заповідник
Ужанський національний природний парк**

**ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ
БІОСФЕРНИМИ РЕЗЕРВАТАМИ
В УКРАЇНІ**

**Збірник нормативно-правових актів
та науково-практичних статей,
підготовлених у рамках проведення
Міжнародного науково-практичного семінару
«Розвиток системи біосферних резерватів в Україні»
(01-03 жовтня 2014 року, Ужанський національний природний парк,
Закарпатська область)**

**Ужгород
КП «Ужгородська міська друкарня»
2014**

УДК 502.7:502.171(477)
ББК 28.088.164(4Укр)
О-753

Основи управління біосферними резерватами в Україні. Збірник нормативно-правових актів та науково-практичних статей, підготовлених у рамках проведення Міжнародного науково-практичного семінару «Розвиток системи біосферних резерватів в Україні» (01-03 жовтня 2014 року, Ужанський національний природний парк, Закарпатська область), [за ред. Ф.Д. Гамора, Г.В. Парчука.] – Ужгород: КП «Ужгородська міська друкарня», 2014. – 320 с.

ISBN 978-966-680-719-2

В збірнику представлено основні нормативно-правові акти ЮНЕСКО та українського законодавства, що регламентують діяльність біосферних резерватів (заповідників).

Представлено також статті, які присвячені аналізу досвіду роботи з реалізації в Україні та за кордоном основних засад функціонування біосферних резерватів, зокрема виконання Статутних рамок про біосферні резервати, Севільської стратегії, Мадридського плану дій та Дрезденської Декларації про біосферні резервати та зміни клімату, окреслено перспективи розвитку мережі біосферних резерватів в Україні.

Особливий акцент зроблено на підвищенні ролі біосферних резерватів в розв'язанні проблем сталого розвитку.

Для науковців та фахівців з охорони природи, екологічної освіти, рекреації й туризму, працівників органів влади, місцевого самоврядування та громадськості.

Видання здійснено проектом технічної допомоги ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки», який фінансується Європейським Союзом та впроваджується консорціумом на чолі з Ertisa з січня 2012 р. Зміст публікації не є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу.

© Автори статей.
© Європейський Союз, 2014
© КП «Ужгородська міська друкарня», 2014

**ТВЕРДОКРИЛІ РОДИН DASYTIDAE I MALACHIIDAE
(COLEOPTERA) УЖАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДНОГО ПАРКУ**

В.В. Мірутенко

Ужгородський національний університет

Вивчення фауни твердокрилих комах на природоохоронних територіях завжди є актуальним, оскільки результати подібних досліджень свідчать про ступінь біорізноманіття на цих територіях загалом. Матеріали по вивченню фауни згаданих родин подано за результатами обробки колекцій кафедри ентомології та збереження біорізноманіття УжНУ, зоологічного музею УжНУ, а також за власними зборами.

На території Ужанського НПП малахідофауна представлена 11 видами: *Charopus flavipes* Payk., *Cordylepherus viridis* (F.), *Malachius bipustulatus* (L.), *M. aeneus* (L.), *Clanoptilus marginellus* Oliv., *C. elegans* Oliv., *C. geniculatus* Germ., *Anthocomus bipunctatus* (Harr.), *Axinotarsus ruficollis* (Oliv.), *A. pulicarius* (F.), *A. marginalis* (Cast.). Дазітидофауна – 5 видами: *Dasytes niger* (L.), *D. plumbeus* (Müll.), *D. subaeneus* Schön., *D. fuscus* (Ill.), *Dolichosoma lineare* Rossi.

***Charopus flavipes* Paykull, 1798.** Матеріал: хр. Явірник, 20.06.1996, 7♂ і 2♀; хр. Великий Рожданів, 21.06.1996, 6♂ і 1♀. Ксерофільний вид, віддає перевагу добре прогрітим ділянкам на схилах з південною та південно-західною експозицією, на суходільних луках, у світлих листяних лісах та на узліссях. Тут зустрічається і живиться на *Alopecurus pratensis*, *Dactylis glomerata*, *Poa nemoralis*.

***Cordylepherus viridis* (Fabricius, 1787).** Матеріал: с. Жорнава, на луці, 17.07.1980, 1♀. Мезофіл. Зустрічається на трав'янистій рослинності, особливо на злаках родів *Alopecurus*, *Dactylis*, *Poa* і бобових родів *Trifolium*, *Vicia* та *Lathyrus*.

***Malachius bipustulatus* (Linnaeus, 1758).** Матеріал: с. Люта, поле, 10.06.1951, 1♀; с. Луг, лука, 17.06.1952, 2♂ і 5♀; с. Жорнава, 25.05.1953, 1♀; с. Сіль, на трав'янистій рослинності, 25.06.1982, 1♀; с. Тихий, на кущах чорної смородини, 20.05.1979, 1♀; ок. сел. Великий Березний, 3.06.1996, 1♀. Мезофіл. Заселяє теплі, помірно сухі стації, де зустрічається на квітучій трав'янистій рослинності (переважно на *Avena sativa*, *Dactylis glomerata*, *Alopecurus pratensis*, видах роду *Poa*) і кущах *Rubus*.

***Malachius aeneus* (Linnaeus, 1758).** Матеріал: с. Люта, поле, 10.06.1951, 4♀; с. Ставне, 1.06.1952, 4♂ і 1♀, 22.05.1953, 2♂ і 1♀; с. Жорнава, 25.05.1953, 2♂ і 2♀; с. Кострино, 8.06.1953, 1♀; ок. с. Домашино, 29.05.1964, 1♀; с. Тихий, на кущах чорної смородини, 20.05.1979, 1♀; сел. Великий Березний, 2.06.1999, 2♀. Ксерофільний вид, який можна знайти

на різноманітній лучній рослинності, в основному на грястиці збірній і лисохвості лучному.

Clanoptilus marginellus Olivier, 1790. Матеріал: сел. Великий Березний, 23.07.1954, 1♀; сел. Великий Березний, на конюшині і вівсі, 11.07.1959, 3♀, 12.07.1959, 2♀; с. Верховина Бистра, на житі, 16.07.1965, 1♀; там же, на луці, 17.07.1965, 2♀; там же, косіння на галявині, 19.07.1965, 1♂ і 1♀; ок. с. Ужок, перевал, на луці, 1.07.1967, 1♀. Мезофіл. Вид заселяє відкриті стації, добре освітлені лісові галявини, узлісся, лісосіки де зустрічається на різноманітній квітучій трав'янистій рослинності.

Clanoptilus elegans Olivier, 1790. Матеріал: сел. Великий Березний, ? 07.1959, 1♀; с. Жорнава, на луці, 17.07.1980, 1♀. Мезофіл. Тепло- і світлолюбний вид. Зустрічається на квітучій трав'янистій рослинності лук, садів, лісових галявин, узлісь, просік. Переважно – на злаках і бобових, а також на чагарнику лук та добре освітлених схилів з південною і південно-західною експозицією.

Clanoptilus geniculatus Germar, 1824. Матеріал: с. Забродь, на траві в саду, 1.07.1982, 1♀; с. Жорнава, на луці, 17.07.1980, 2♀. Мезофіл. Заселяє теплі, освітлені стації (галявини, узлісся, просіки, узбіччя доріг), де дорослих жуків можна знайти на злаках, бобових, хрестоцвітих та інших трав'янистій рослинності в період цвітіння.

Anthocomus bipunctatus (Harrer, 1784). Матеріал: Костринське л-во, 24.05.1962, 1♀; хр. Явірник, 20.06.1996, 1♂. Ксерофільний, синантропний вид. Може бути знайдений в парках, садах, городах, біля людського житла на чагарнику і квітучих фруктових деревах. Надає перевагу добре освітленим місцям.

Axinotarsus ruficollis (Olivier, 1790). Матеріал: ок. сел. Великий Березний, прав. берег р. Уж (злаки, ситник, зонтичні), 27.06.1999, 13♂ і 16♀, 28.06.1999, 9♂ і 4♀. Ксерофільний вид. Надає перевагу теплим стаціям на схилах з південною і південно-західною експозицією, де його можна знайти на кущах і трав'янистій рослинності. Зустрічається також на узліссях.

Axinotarsus pulicarius (Fabricius, 1775). Матеріал: ок. сел. Великий Березний, прав. берег р. Уж (злаки, ситник, зонтичні), 27.06.1999, 1♀; хр. Великий Рожданів, 21.06.1996, 1♀. Ксерофіл. Заселяє добре прогріті ділянки місцевості з трав'янистою рослинністю (особливо на грястиці збірній, вівсюгу посівному, медовій траві шерстистій, п'янці багаторічній).

Axinotarsus marginalis (Castelnau, 1840). Матеріал: сел. Великий Березний, 9.06.1973, 2♀; сел. Великий Березний, 2.06.1999, 1♀; ок. сел. Великий Березний, прав. берег р. Уж (злаки, ситник, зонтичні), 28.06.1999, 3♀. Ксерофіл. Зустрічається на теплих, добре освітлених схилах, на луках, лісових галявинах, узліссях, просіках, де його можна у великій кількості знайти на злаках (*Holcus lanatus*, *Dactylis glomerata*, на видах роду *Poa*), складноцвітих і зонтичних.

Dasytes niger (Linnaeus, 1761). Матеріал: ок. сел. Великий Березний, прав. берег р. Уж, заплавна ділянка, 19.06.2008, 1♂. Ксерофільний вид. Зустрічається на узліссі, просіках та галявинах на квітучих чагарникових і трав'янистих рослинах з родин розові, зонтичні (Roubal, 1936), вересові, молочайні, пасльонові, осокові, злакові.

Dasytes plumbeus (Müller, 1776). Матеріал: с. Жорнава, на луці, 17.07.1980, 2♂; ок. сел. В. Березний, на різнотрав'ї, 3.06.1996, 4♀; ок. сел. Великий Березний, прав. берег р. Уж, заплавна ділянка, 19.06.2008, 1♂; хр. Явірник, на траві, 20.06.1996, 4♂ і 18♀; хр. Великий Рожданів, 21-22.06.1996, 8♂ і 9♀. Мезофіл, імаго якого зустрічається по узбіччях лісових доріг, на узліссях і галявинах. Тут цей вид можна знайти на квітучій трав'янистій рослинності (розові, зонтичні, складноцвіті, злакові), а інколи – на гілках і листках дуба.

Dasytes subaeneus Schönherr, 1817. Матеріал: хр. Явірник, на траві, 20.06.1996, 1♀. Ксерофільний вид. Зустрічається на добре освітлених ділянках — узліссях, узбіччях доріг тощо. Знаходили його на зонтичних і складноцвітих, пилком яких живляться дорослі жуки.

Dasytes fuscus (Illiger, 1801). Матеріал: по дорозі на г. Явірник, 13.07.1956, 1♀; г. Явірник, 13.07.1956, 1♀; с. Жорнава, на луці, 17.07.1980, 1♀, ЗМ; хр. Явірник, на траві, 20.06.1996, 1♂. Мезофільний вид, який зустрічається переважно на трав'янистій рослинності по узліссях і під наметом лісу, а також на гілках та листках дуба і на сосні.

Dolichosoma lineare Rossi, 1792. Матеріал: с. Жорнава, на луці, 17.07.1980, 1♀; ок. сел. Великий Березний, на різнотрав'ї, 3.06.1996, 1♀; хр. Явірник, на траві, 20.06.1996, 1♂; хр. Великий Рожданів, 21-22.06.1996, 1♀. Типовий ксерофільний вид. Зустрічається у відкритих біотопах на сухих, добре освітлених ксеротермних ділянках – луки, поля, узлісся на схилах з південною експозицією, добре освітлені великі галявини, просіки тощо. Тут його можна знайти переважно на бобових, складноцвітих і злакових рослинах, де імаго живиться пилком.